

บทปฏิบัติการที่ 2

สาหร่าย (Algae)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้รู้จักรูปร่าง ขนาด และ โครงสร้างของสาหร่ายชนิดต่าง ๆ เปรียบเทียบความแตกต่างของผนัง เซลล์ plastid อาหารสะสม และการเคลื่อนที่ของสาหร่ายบางชนิด
2. เพื่อให้สามารถบอกความแตกต่างของสาหร่ายกับสาหร่ายสีเขียวแกมน้ำเงิน
3. ศึกษาการสืบพันธุ์ วัฏจักรชีวิต และการกระจายพันธุ์ของสาหร่ายบางชนิด

บทนำ

สาหร่ายเป็นกลุ่มพืชที่สังเคราะห์แสงได้ จัดไว้ 7 division 3 กลุ่ม ตามความแตกต่างของรงควัตถุ ได้แก่ green line มี chlorophyll a,b ส่วนใหญ่ brown line มี chlorophyll a,c carotenoid มาก red line มี phycoerythrin ซึ่งไม่พบในกลุ่มอื่น

สาหร่ายพบทั่วไปในน้ำหรือตามแหล่งที่มีความชื้นสูง ในน้ำจืด น้ำเค็ม พื้นดิน และตามลำต้นไม้ใหญ่ สาหร่ายมีขนาดต่าง ๆ กันตั้งแต่ขนาดเล็กมองด้วยตาเปล่าไม่เห็นจนถึงขนาดใหญ่ยาวหลายเมตรไม่มีราก ลำต้น และใบที่แท้จริง อวัยวะสืบพันธุ์ประกอบด้วยเซลล์เพียงเซลล์เดียว ถ้าบางชนิดมีขนาดใหญ่อาจมีหลายเซลล์ได้ zygote ไม่เปลี่ยนแปลงเป็น embryo รูปร่างของสาหร่ายมีทั้งเป็นเซลล์เดี่ยว (unicellular) เป็นเส้นสาย (filament) และเป็นกลุ่ม (colony) มีทั้งเคลื่อนที่และไม่เคลื่อนที่ วัฏจักรชีวิตแตกต่างกันเป็น 3 แบบคือ haplontic life cycle diplontic life cycle และ diplohaplontic life cycle

วัสดุและอุปกรณ์

1. กล้องจุลทรรศน์
2. สไลด์ตัวอย่างของสาหร่ายชนิดต่าง ๆ
3. รูปภาพวัฏจักรชีวิตของสาหร่ายชนิดต่าง ๆ

4. ตัวอย่างคงหรือแห้งของสาหร่ายชนิดต่าง ๆ

วิธีทำ

1. ศึกษาลักษณะรูปร่าง และ organelle ต่าง ๆ ที่พอสังเกตได้ในเซลล์ของสาหร่ายชนิดต่าง ๆ
2. ศึกษาวัฏจักรชีวิตและการสร้างเซลล์สืบพันธุ์จากสไลด์ตัวอย่างและแผ่นภาพต่าง ๆ
3. ศึกษาลักษณะสาหร่ายจากตัวอย่างแห้งและตัวอย่างคง

ผลการทดลอง

1. จงวาดภาพสาหร่ายในสาย Green line ดังต่อไปนี้

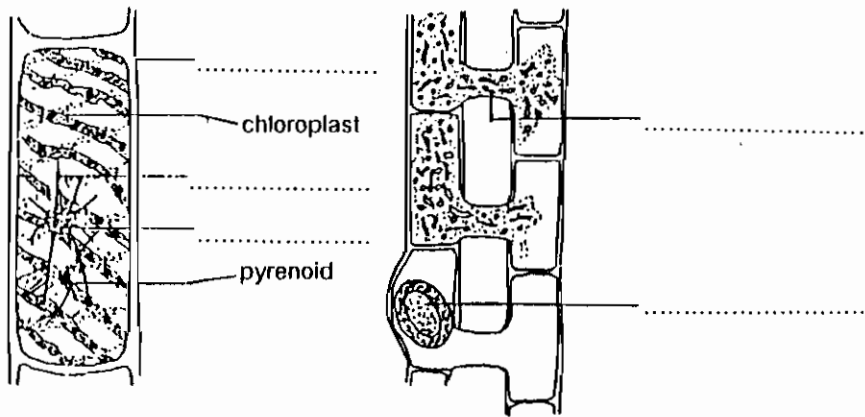
Division Chlorophyta

1.1 *Chlorella* sp.

1.2 *Volvox* sp.

1.3 *Spirogyra* sp.

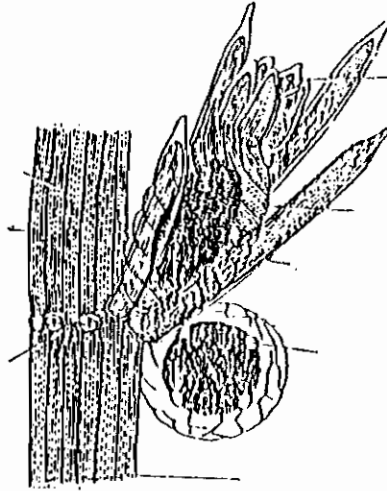
จงเติมคำลงในช่องว่างที่ แสดง vegetative cell และการสืบพันธุ์แบบ Scalariform Conjugation

Division Charophyta

1.4 *Chara* sp.

จงเติมคำลงในช่องว่างที่ แสดงลักษณะ โครงสร้างของเซลล์ปกติ (Vegetative cell) ของ *Chara* sp.

แสดงอวัยวะสืบพันธุ์ของ *Chara* sp. เพศเมียของ *Chara* sp. เรียกว่า..... และเพศผู้
ของ *Chara* sp. เรียกว่า.....

Division Euglenophyta

1.5 *Euglena*.sp.

- แสดงลักษณะโครงสร้างของยูกลีนาที่พบเห็นได้ในกล้องจุลทรรศน์

2. Brown line

Division Chrysophyta

2.1 Diatom - วาดภาพแสดงลักษณะรูปร่างของไดอะตอม 2 แบบ คือ

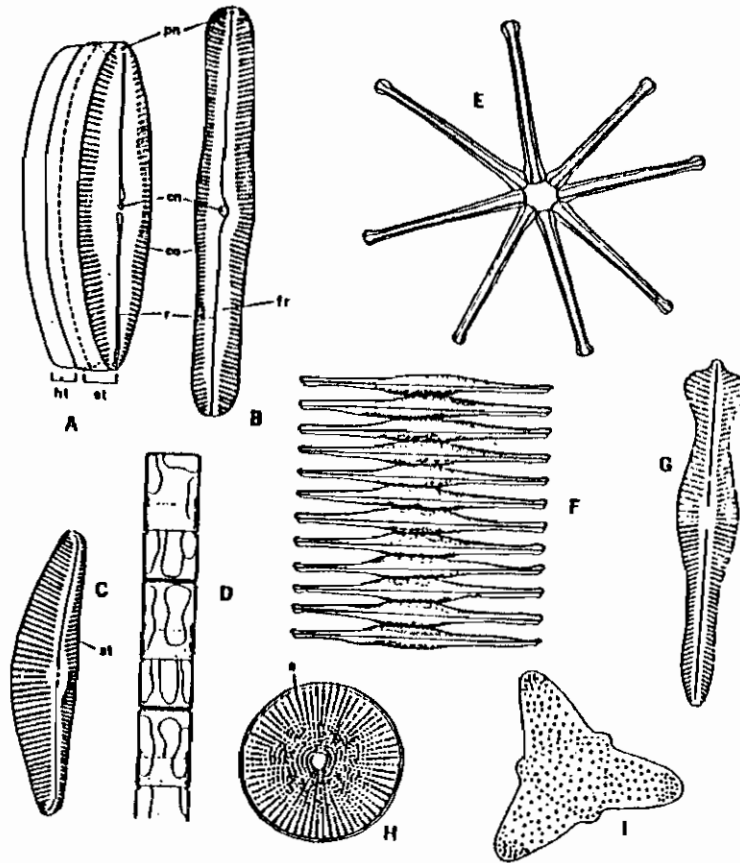
Centric diatom

Peltate diatom

- วาดภาพแสดงการสืบพันธุ์แบบใช้เพศ โดยการสร้างสปอร์ชนิด Auxospore

BO 217 (H) 9

ไดอะตอมชนิดต่าง ๆ

ให้นักศึกษานำตัวอักษร ในภาพด้านบนเติมลงในช่องว่างให้ถูกต้อง

- ไดอะตอมที่มีรูปร่างแบบ Pennate form ได้แก่.....
- ไดอะตอมที่มีรูปร่างแบบ Centric form ได้แก่.....

Division Phaeophyta

2.2 *Fucus*.sp.

2.2.1 ให้ลงรายการชื่อแสดงรูปร่างของเซลล์ปกติ (Vegetative cell) และวาดรูปพร้อมลงรายการแสดงภาพตัดตามขวางของโครงสร้างสืบพันธุ์ ที่เรียกว่า Receptacle

เซลล์ปกติ (Vegetative cell)

Receptacle

2.2.2 ให้ลงรายการแสดงลักษณะภายในของ conceptacle จากภาพแสดงภาพตัดตามขวางของโครงสร้าง conceptacle

Female conceptacle

Male conceptacle

2.3 *Sargassum* sp.

ลงรายการแสดงลักษณะโครงสร้างเซลล์ปกติ (Vegetative cell) ที่สามารถเปลี่ยนแปลงไปทำหน้าที่สืบพันธุ์ โดยการสร้าง receptacle ภายในบรรจุ conceptacle จำนวนมาก

เซลล์ปกติ (Vegetative cell)

x-sec ของ Receptacle

- วาดรูปและลงรายการแสดงลักษณะภายในภาคตัดตามขวางของ Conceptacle ทั้งชนิดเพศผู้ และเพศเมีย

2.4 Kelp (*Laminaria* sp.)

- วาดรูปและลงรายการแสดงโครงสร้างเซลล์ปกติ เมื่อสืบพันธุ์จะสร้าง sporangium บนแผ่นใบ(blade)

3. Red line

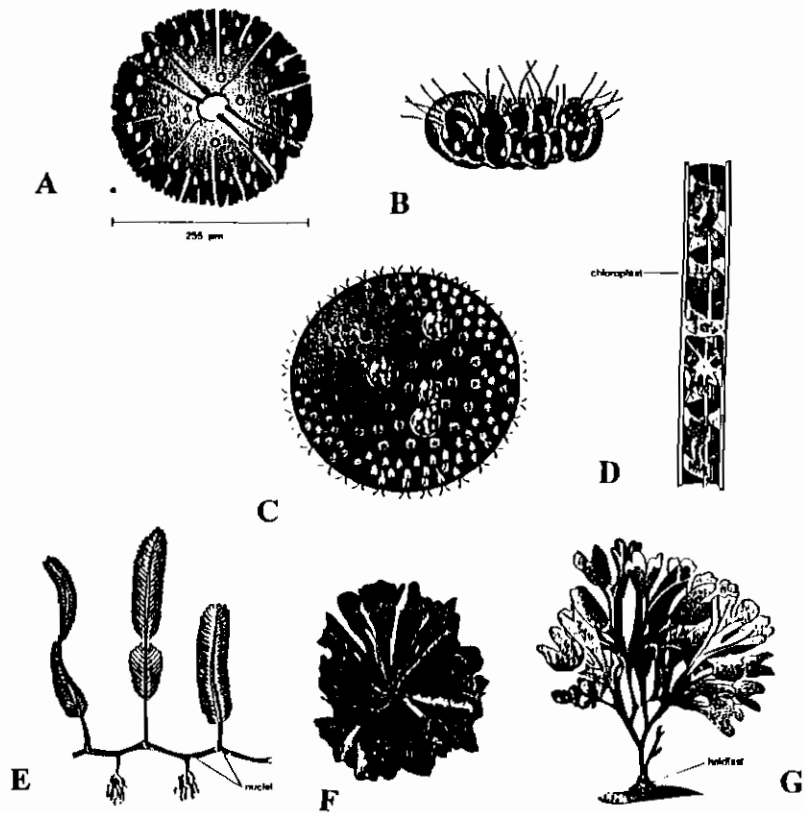
Division Rhodophyta

3.1 *Polysiphonia* sp.

- วาดรูปและลงรายการแสดงลักษณะโครงสร้างเซลล์ปกติและ Tetrasporangium ฝังอยู่ในแผ่นใบและลักษณะของ female cystocarp รูปร่างคล้ายดอกบัวตูม และ male cystocarp รูปร่างยาวรีคล้ายรูป

3.2 วาดรูปและลงรายการแสดงลักษณะของ *Porphyra* sp.

จากภาพด้านบนให้ลงรายละเอียดว่าสาหร่ายชนิดนั้น ๆ มีรูปร่างแบบใด

ภาพ A มีรูปร่างเป็นแบบ.....

ภาพ B มีรูปร่างเป็นแบบ.....

ภาพ C มีรูปร่างเป็นแบบ.....

ภาพ D มีรูปร่างเป็นแบบ.....

ภาพ E มีรูปร่างเป็นแบบ.....

ภาพ F มีรูปร่างเป็นแบบ.....

ภาพ G มีรูปร่างเป็นแบบ.....

สรุปและวิจารณ์ผล

เปรียบเทียบสาหร่ายชนิดต่าง ๆ จากผลการศึกษาในห้องปฏิบัติการ ได้ดังนี้

ชนิดของสาหร่าย	ลักษณะนิสัย (habit)				การเคลื่อนที่	
	Unicel	filament	colony	thallus	ได้	ไม่ได้
<i>Chlorella</i>						
<i>Volvox</i> sp.						
<i>Spirogira</i> sp.						
<i>Chara</i> sp.						
<i>Euglena</i> sp.						
Diatom						
<i>Fucus</i> sp.						
<i>Saragssum</i> sp.						
<i>Polysiphonia</i>						

คำถาม

1. *Chara* sp. มีลักษณะคล้ายพืชชั้นสูง แต่จัดเป็นสาหร่าย เนื่องจาก

.....

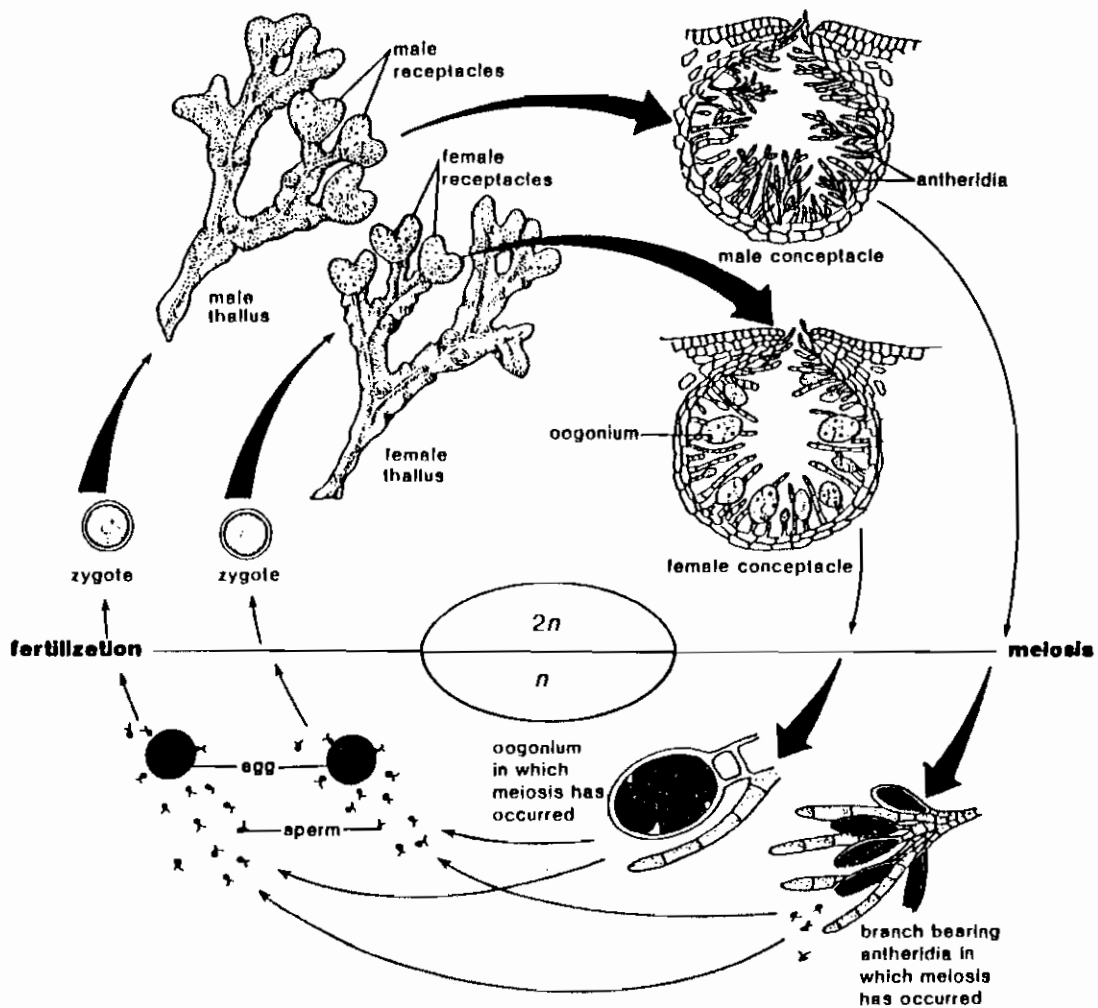
2. ผนังเซลล์ของ Diatoms ต่างจากสาหร่ายชนิดอื่นคือ

.....

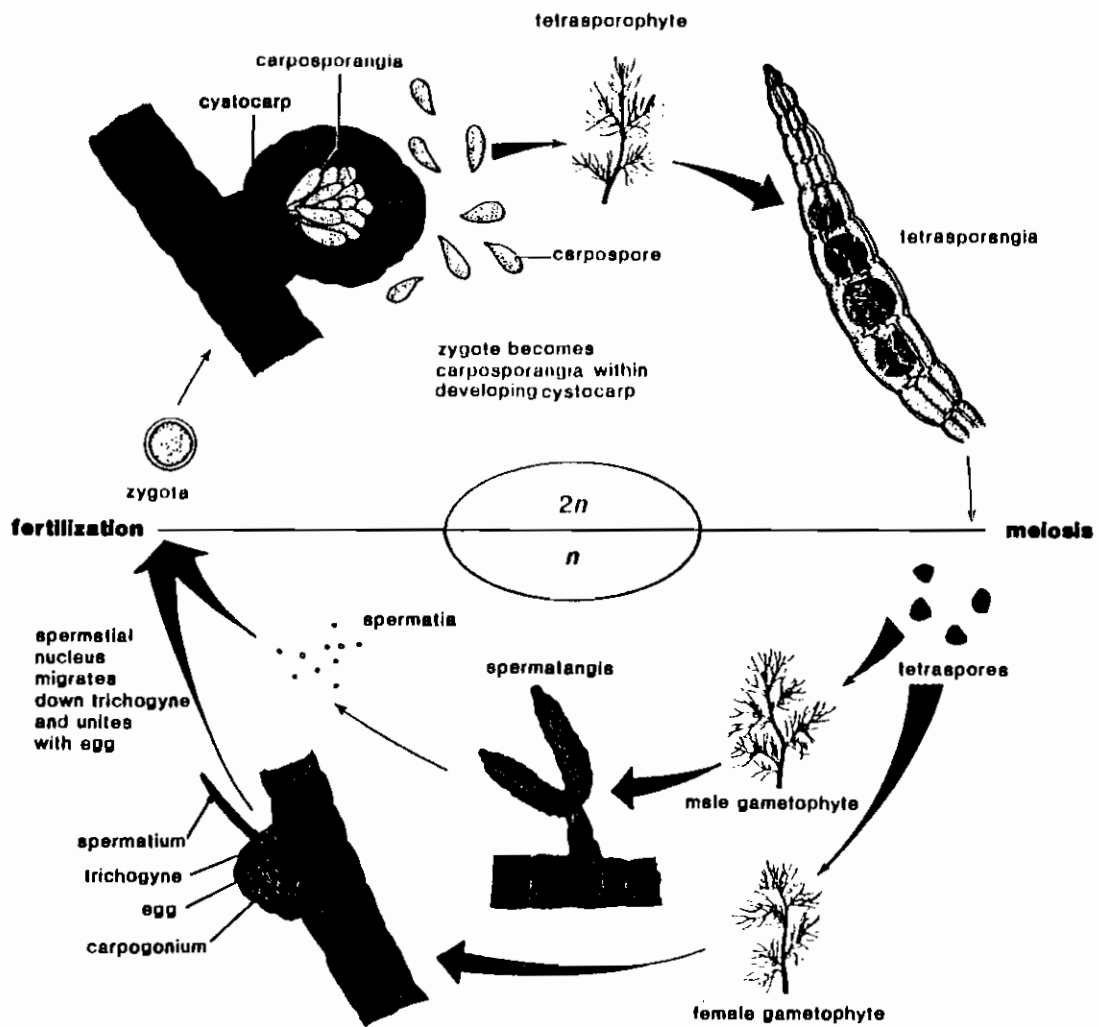
3. *Euglena* sp. เป็นสาหร่ายที่มีลักษณะคล้ายสัตว์คือ

.....

และลักษณะคล้ายพืชคือ.....

ภาพที่ 1. แสดงวัฏจักรชีวิตของสาหร่ายสกุล *Fucus* (จาก Stern, 1987)

ภาพที่ 2. วงจรชีวิตของสาหร่ายสกุล *Polysiphonia* sp. (จาก Stern, 1987)